

KEVIN J. HAYES

Έντγκαρ Άλαν Πόε

Μετάφραση
Κατερίνα Σχινά

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	11
1 Διαγωνισμός	23
2 Η γέννηση ενός ποιητή	49
3 Η γοτθική γυναίκα	75
4 Χτίζοντας όνομα	101
5 Από λαθροβλεψίας, ντετέκτιβ	125
6 Το βλέμμα του τουρίστα	147
7 Το στενό ενδιαίτημα	175
8 Το πιο ευγενές επάγγελμα	201
Ευχαριστίες	227
Παραπομπές	229

Διαγωνισμός

Ήταν Οκτώβριος όταν ο Έντγκαρ Άλαν Πόε πληροφορήθηκε την έκβαση ενός λογοτεχνικού διαγωνισμού τον οποίο είχε διοργανώσει στα 1833 η εφημερίδα της Βαλτιμόρης *Saturday Visiter*. Υποδέχτηκε την είδηση με ανάμεικτα συναισθήματα. Με ενθουσιασμό, επειδή ένα από τα αφηγήματα που είχε υποβάλει, το «Χειρόγραφο σε μπουκάλι», είχε κερδίσει στον διαγωνισμό πεζογραφίας, αλλά και με απογοήτευση, επειδή ένα άλλο γραπτό του, ένα στοχαστικό ποίημα σε ελεύθερο στίχο με τίτλο «Το κολοσσαίο», δεν είχε διακριθεί στον ποιητικό διαγωνισμό. Πάντοτε ιδιαίτερα ανταγωνιστικός, ο Πόε πήρε βاریά την ήττα του. Η κριτική επιτροπή είχε επιλέξει το «Κολοσσαίο» ως το καλύτερο ποίημα, επειδή όμως είχε ήδη βραβεύσει το «Χειρόγραφο σε μπουκάλι», έδωσε το βραβείο ποίησης στον συγγραφέα του «Τραγουδιού των ανέμων», έναν άγνωστο ποιητή της Βαλτιμόρης ονόματι Χένρι Γουίλτον. Η απογοήτευση του Πόε έγινε οργή όταν έμαθε ότι το Χένρι Γουίλτον ήταν ψευδώνυμο του Τζον Χιλ Χιούιτ, αρχισυντάκτη του *Visiter*. Πώς ήταν δυνατόν ο αρχισυντάκτης ενός περιοδικού να κερδίσει έναν διαγωνισμό τον οποίο χρηργούσε ο εκδότης του;

Μόλις τα βραβευμένα κείμενα δημοσιεύτηκαν, ο Πόε όδευσε προς τα γραφεία του *Visiter* στη γωνία των οδών Μπάλτιμορ και Γκέικι εκεί συναντήθηκε με τον Χιούιτ στην είσοδο. Ο Πόε συνοφρυώθηκε δυσοίωνα.¹

«Χρησιμοποιήσατε δόλια μέσα, κύριε, για να αποσπάσετε το βραβείο από μένα» είπε ο Πόε αυστηρά.

«Το αρνούμαι, κύριε» απάντησε ο Χιούιτ.

«Τότε γιατί αποκρύψατε το πραγματικό σας όνομα;»

«Είχα τους λόγους μου» είπε ο Χιούιτ «και δεν έχετε κανένα δικαίωμα να με ρωτάτε».

«Όμως τα μαγειρέψατε με την επιτροπή, κύριε» επέμεινε ο Πόε.

«Η επιτροπή αποτελείται από αδέκαστους κυρίους, κύριε. Και αν ισχυρίζεστε κάτι τέτοιο, τους προσβάλλετε» απάντησε ο Χιούιτ κοιτάζοντας τον Πόε στα μάτια.

«Συμφωνώ ότι η επιτροπή αποτελείται από κυρίους» είπε ο Πόε «όμως αδυνατώ να συγκαταλέξω κι εσάς σ' αυτή την κατηγορία». Τα μαύρα μάτια του Πόε άστραφταν από θυμό.

Ακούγοντας αυτά τα αιχμηρά λόγια, ο θερμοκέφαλος Χιούιτ δεν μπόρεσε να ελέγξει τον εαυτό του. Χτύπησε τον Πόε, ο οποίος και κλυδωνίστηκε, αλλά δεν έπεσε. Ευτυχώς, περαστικοί φίλοι παρενέβησαν και απέτρεψαν τη συμπλοκή, πριν ο ένας προκαλέσει τον άλλον σε μονομαχία.

Μολονότι ο διαγωνισμός είχε επιφέρει τη μήνιν του Πόε, το πρόβλημά του με τον Χιούιτ ήταν βαθύτερο και ενέπλεκε και τον Λάμπερτ Α. Γουίλμερ. Ο Γουίλμερ είχε έλθει στη Βαλτιμόρη για να εργαστεί ως αρχισυντάκτης στο *Visiter*, έχοντας συνάψει επαγγελματική συμφωνία με τον Τσαρλς Φ. Κλάουντ, τον ιδιοκτήτη του περιοδικού. Ο Κλάουντ θα έβαζε το κεφάλαιο και ο Γουίλμερ θα εισέφερε τον χρόνο του και τη δημοσιογραφική του εμπειρία. Οι δυο τους θα μοιράζονταν εξίσου τα κέρδη. Εκείνη την εποχή, η αρχισυνταξία ενός περιοδικού ήταν ακόμη ερασιτεχνική δραστηριότητα, μια ενασχόληση που προσέλκυε όσους είχαν άλλα μέσα βιοπορισμού. Η συμφωνία του Γουίλμερ αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την επαγγελματική δημοσιογραφία.²

Όταν ο Κλάουντ ίδρυσε το *Visiter*, κύριος ανταγωνιστής του περιοδικού ήταν το *Baltimore Minerva*, όπου ο συνθέτης και δάσκαλος μουσικής Χιούιτ εκτελούσε χρέη αρχισυντάκτη μερικής απασχόλησης. Υπό το στιβαρό χέρι του Γουίλμερ, το *Visiter* σημείωνε τη μία επιτυχία μετά την άλλη, εξαναγκάζοντας το *Minerva* να κλείσει. Τότε ο Χιούιτ προσέγγισε τον Κλάουντ και του προσέφερε δωρεάν τις υπηρεσίες του για το *Visiter*. Ο Κλάουντ αποδέχτηκε την προσφορά και απέλυσε τον Γουίλμερ. Ενώ ο Γουίλμερ προσπαθούσε να καταστήσει τη δημοσιογραφία σοβαρό επάγγελμα, οι ενέργειες του Χιούιτ την επανέφεραν στην πρότερη κατάσταση, όταν η σύνταξη περιοδικών και εφημερίδων ήταν ερασιτεχνική υπόθεση. Ο Γουίλμερ μήνυσε τον Κλάουντ για αθέτηση συμφωνίας.

Η σύγκρουση του Πόε με τον Χιούιτ οφείλεται, εν πολλοίς, στην ερασιτεχνική στάση του Χιούιτ απέναντι στην αρχισυνταξία. Ο Πόε ευνοούσε τις προσπάθειες του Γουίλμερ να μετατρέψει τη δημοσιογραφία σε ένα επάγγελμα *bona fide*. Εκείνη την εποχή –ήταν είκοσι τεσσάρων ετών– ο Πόε είχε ήδη αποφασίσει να αφοσιωθεί στη λογοτεχνία και ήλπιζε κάποια μέρα να διευθύνει και ο ίδιος ένα περιοδικό – και μάλιστα σύντομα. Η συμμετοχή του Χιούιτ σε έναν διαγωνισμό επιχορηγούμενο από τον εργοδότη του είχε θεωρηθεί από τον Πόε καταστρατήγηση της επαγγελματικής τους σχέσης.

Ο Χιούιτ έβλεπε το πράγμα διαφορετικά. Μολονότι ήταν αρχισυντάκτης του *Visiter*, στη συμμετοχή του στον διαγωνισμό δεν αναγνώριζε καμία σύγκρουση συμφερόντων. Εφόσον δεν πληρωνόταν για τις υπηρεσίες του στο περιοδικό, αισθανόταν ελεύθερος να συμμετάσχει σε έναν διαγωνισμό επιχορηγούμενο από το έντυπο στο οποίο εργαζόταν. Δεν θεωρούσε τη συμμετοχή του αντιεπαγγελματική, επειδή δεν έβλεπε τον εαυτό του ως επαγγελματία. Οι πράξεις του δεν ήταν πρωτόγνωρες. Το περιοδικό *The Bouquet*, ένα λογοτεχνι-

κό έντυπο της Βοστόνης που είχε επιχορηγήσει έναν διαγωνισμό τον προηγούμενο χρόνο, είχε ανακοινώσει στην προκήρυξη του διαγωνισμού: «Ο αρχισυντάκτης έχει το προνόμιο να συμμετάσχει στον διαγωνισμό».³

Η αντίδραση του Πόε φανερώνει πόσο έντονα συναισθήματα μπορούσε να πυροδοτήσει ένας τέτοιος διαγωνισμός. Δεδομένου ότι η συγγραφή ήταν κατά κύριο λόγο ερασιτεχνική δραστηριότητα, ένας διαγωνισμός προσέφερε στους συγγραφείς τη σπάνια δυνατότητα να αμειφθούν για το έργο τους. Το *Visiter* έδινε τη δυνατότητα στους νικητές να επιλέξουν μεταξύ μετρητών ή επάθλου. Ο Πόε επέλεξε το χρηματικό βραβείο και έλαβε πενήντα δολάρια για το βραβευμένο του αφήγημα. Αντί των είκοσι πέντε δολαρίων του ποιητικού βραβείου, ο Χιούιτ επέλεξε ένα ασημένιο κύπελλο. Η απώλεια των επιπλέον είκοσι πέντε δολαρίων εξόργισε τον Πόε. Είχε ληστευθεί το «Κολοσσαίο» ήταν πολύ ανώτερο από το ποίημα του Χιούιτ.

Η φωνή που μιλά στο «Κολοσσαίο» είναι εκείνη ενός ταξιδιώτη που επιθυμεί να βυθιστεί στο παρελθόν της Ρώμης αναζητώντας «πηγές γνώσης» ανάμεσα στα αρχαία ερείπια. Ύστερα από ένα πολύ κοπιαστικό ταξίδι, παίρνει δύναμη από όλα όσα αντιπροσωπεύει το Κολοσσαίο. Τα λόγια του απηχούν τον στοχασμό του Φίνγκαλ στα ερείπια της Μπαλκλούτα, μιας περιτειχισμένης πόλης των αρχαίων Βρετανών, στο ποίημα «*Carthou*», ένα από τα οσιανικά ποιήματα του Τζέιμς Μάκφερσον. Ο Φίνγκαλ ψάλλει: «Το αγκάθι εκεί έσεισε μοναχικό κεφάλι: τα βρύα σφύριξαν στον άνεμο». Ο ταξιδιώτης του Πόε παρατηρεί: «Εδώ, που τα χρυσά μαλλιά κάθε ρωμαίας αρχόντισσας / κυμάτιζαν στον άνεμο, τώρα αγκάθια και καλάμια κυματίζουν!». Αποτινάσσοντας τη μελαγχολία του, ο ταξιδιώτης του Πόε αφουγκράζεται τους ψιθύρους των ερειπίων. Η ιδέα ότι οι πέτρες του οικοδομήματος μπορούσαν να διατηρούν την ανάμνηση όσων συνέβη-

σαν μέσα στο Κολοσσαίο ίσως ακούγεται κάπως πομπώδης, όμως ο Πόε αντιλαμβανόταν πώς τα ευαίσθητα, ευφάνταστα πνεύματα μπορούν να ξεκλειδώσουν μνήμες αποθηκευμένες μέσα σε υλικά αντικείμενα.

Ανατυπώνοντας το «Κολοσσαίο» δύο χρόνια αργότερα, ο Πόε το υποτίτλισε «Βραβευμένο Ποίημα», αποδίδοντας έτσι στον εαυτό του την αναγνώριση που του είχε αρνηθεί η κριτική επιτροπή του διαγωνισμού. Δέκα χρόνια αργότερα, εξακολουθούσε να αγανακτεί με την απόφαση των κριτών, όπως καταδεικνύει το βιογραφικό δοκίμιο που δημοσίευσε ο Χένρι Χερστ στο *Saturday Museum* της Φιλαδέλφειας. Μολονότι ο Χερστ έγραψε το δοκίμιο, ο Πόε ήταν εκείνος που τον εφοδίασε με τις λεπτομέρειες. Ο Χερστ σημείωνε ότι «και τα δύο βραβεία δόθηκαν στον Πόε, μολονότι ανάμεσα στους συμμετέχοντες υπήρχαν πολλά από τα πιο ένδοξα ονόματα της λογοτεχνίας μας».⁴

Στα τέλη της δεκαετίας του 1820 και στις αρχές της επόμενης, οι εκδότες επιχορηγούσαν διαγωνισμούς προκειμένου τα περιοδικά τους να γίνονται γνωστά και έτσι να αυξάνονται τόσο οι συνδρομές όσο και οι διαφημίσεις. Ωστόσο πολλοί απ' αυτούς επιθυμούσαν ειλικρινά να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αμερικανικής λογοτεχνίας. Μερικές φορές οι διαγωνισμοί θέσπιζαν διακρίσεις για διαφορετικά είδη –δοκίμια, ποιήματα, αφηγήματα–, όμως μόνο τα βραβεία πεζογραφίας συνοδεύονταν από αξιόλογα χρηματικά ποσά. Με άλλα λόγια, οι διαγωνισμοί προσέδιδαν εμπορική αξία στη λογοτεχνία. Ο Πόε ήθελε να είναι ποιητής, όμως οι διαγωνισμοί τον έκαναν να αντιληφθεί ότι η πεζογραφία ήταν πιο προσοδοφόρα. Άλλαξε προσανατολισμό και άρχισε να γράφει διηγήματα.

Ο Πόε απολάμβανε με την καρδιά του έναν καλό διαγωνισμό. Εκείνος του *Visiter* δεν ήταν ο πρώτος του. Δύο χρόνια νωρίτερα, το *Saturday Courier* της Φιλαδέλφειας είχε προσφέρει αμοιβή εκατό δο-

λαρίων για το καλύτερο διήγημα. Η είδηση για τη διεξαγωγή του διαγωνισμού είχε διαδοθεί ως το Νιου Χαμσάιρ προς βορράν και ως την Καρολίνα προς νότον.⁵ Ο Πόε ζούσε στη Βαλτιμόρη εκείνη την εποχή. Είχε αποπεμφθεί από τη Στρατιωτική Ακαδημία του Γουέστ Πόιντ και μην έχοντας πού να πάει είχε επιστρέψει στο σπίτι της θείας του Μαρίας Κλεμ στη Βαλτιμόρη, στην οδό Γουίλκς της συνοικίας Φελς Πόιντ, όπου μοιραζόταν τα στενόχωρα δωμάτια με τον φιλάσθενο αδελφό του Χένρι, την έφηβη εξαδέλφη του Βιρτζίνια και την κατάκοιτη γιαγιά τους. Η Μαρία Κλεμ κατάφερνε να συντηρεί το νοικοκυριό της και να φροντίζει τους δικούς της χάρη στο πείσμα και στην αξιοσύνη της. Ο άγγλος συγγραφέας Τόμας Μέιν Ριντ, ο οποίος θα απολάμβανε χρόνια αργότερα τη φιλοξενία της, χαρακτήρισε την κυρία Κλεμ ως «μια από εκείνες τις σπουδαίες αμερικανίδες μητέρες – σαν κι αυτές που υπήρχαν τον καιρό που αναγκάζονταν να υπερασπιστούν τα σπίτια τους χύνοντας μολύβι για σφαίρες σε κατακόκκινα από τη φωτιά τηγάνια και γεμίζοντας τα όπλα προς χάριν των γιων και των συζύγων τους που θα τα χειρίζονταν».⁶

Η μητέρα της Μαρίας Κλεμ, η Ελίζαμπεθ Κέιρνες Πόε, λάμβανε ένα ταπεινό ετήσιο επίδομα μετά τον θάνατο του συζύγου της, του επαναστάτη πατριώτη Ντέιβιντ Πόε, το οποίο και αποτελούσε την κύρια πηγή εισοδήματος της οικογένειας. Επιθυμώντας εναγωνίως να συνεισφέρει στα έξοδα του σπιτιού και ανυπομονώντας να ακολουθήσει τη λογοτεχνική του κλίση, ο Πόε έγραψε αρκετά διηγήματα για τον διαγωνισμό του *Courier*. Θεωρούσε ότι, όσο περισσότερες ιστορίες υπέβαλλε, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες είχε να βραβευθεί. Με την εκπνοή της προθεσμίας, την 1η Δεκεμβρίου 1831, διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες είχαν υποβάλει περισσότερες από ογδόντα ιστορίες, τις οποίες ο αρχισυντάκτης είχε βρει σε γενικές γραμμές «εντυπωσιακές, ενδιαφέρουσες και καλογραμμένες».⁷

Γουίλιαμ Τζέιμς Μπένετ, Βαλτιμόρη από το Φέντεραλ, 1831

Μολονότι η αμοιβή που πρόσφερε ο *Courier* φαινόταν ιδιαίτερα γενναιοδωρη και η επιθυμία του εκδότη να ενθαρρύνει την αμερικανική λογοτεχνία ειλικρινής, ένας διαγωνισμός παρείχε στους εκδότες και ένα σημαντικό παράπλευρο όφελος: Τους εφοδίαζε με πρωτότυπο υλικό, χωρίς να χρειαστεί να πληρώσουν τους συγγραφείς. Τα υποβαλλόμενα κείμενα αποτελούσαν ιδιοκτησία του περιοδικού, το οποίο μπορούσε να τα αξιοποιήσει όπως ήθελε. Ένας καλός διαγωνισμός παρείχε στα εβδομαδιαία έντυπα αφθονία κειμένων, τα οποία κάλυπταν την ύλη τους επί πολλές εβδομάδες. Ο *Courier* δημοσίευε επί έναν ολόκληρο χρόνο ιστορίες που είχαν υποβληθεί στον διαγωνισμό, συχνά χρησιμοποιώντας τες ως κύρια άρθρα.

Σε λιγότερο από έναν μήνα μετά το τέλος της προθεσμίας, οι κριτές είχαν καταλήξει στην απόφασή τους. Προς μεγάλη θλίψη του

Πόε, η Ντίλια Σ. Μπέικον κέρδισε τον διαγωνισμό με το διήγημά της «Αγάπης μάρτυς», την τραγική ιστορία μιας νεαρής γυναίκας αρραβωνιασμένης με έναν βρετανό αξιωματικό, η οποία φεύγει από το χωριό της στη μεθόριο για να τον επισκεφθεί στο σύνταγμά του, αλλά σκοτώνεται κατά λάθος από τους Ινδιάνους που έχει στείλει εκείνος να τη συνοδεύσουν. Ένας δημοσιογράφος από τη νότια Καρολίνα θεώρησε το «Αγάπης μάρτυς» εξαιρετική επιλογή, καθώς το έβρισκε «όμορφο και ενδιαφέρον». ⁸ Ο Πόε αμφισβήτησε τη συγγραφική αξία της Μπέικον. Εκείνη ξαναχρησιμοποίησε το επεισόδιο για το βιβλίο της *The Bride of Fort Edward* [Η νύφη του οχυρού Έντουαρντ], για το οποίο έγραψε κριτική ο Πόε. «Μόνο μια μακρά μαθητεία στα γράμματα θα μπορέσει να παράσχει στη συγγραφέα [...] έστω και μία ευκαιρία να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν, ή να εγγραφεί στη μνήμη των μεταγενέστερων» παρατηρούσε. Η πρόζα της «έχει άμεση και θλιβερή ανάγκη ζουρλομανδύα». ⁹

Κάτω από τον τίτλο «Βραβευμένο Αφήγημα», ο *Courier* δημοσίευσε το «Αγάπης μάρτυς» στις 7 Ιανουαρίου του 1832. Το «Μετζενγκερστάιν», που δημοσιεύτηκε την επόμενη εβδομάδα, πρέπει να είχε έρθει δεύτερο στον διαγωνισμό. Οι διαφορές ανάμεσα στα αφηγήματα της Μπέικον και του Πόε είναι ολοφάνερες από τις πρώτες κιόλας λέξεις. Το «Αγάπης μάρτυς» αρχίζει: «Είχε σχεδόν χαράξει το βαθύ γαλάζιο του νυχτερινού ουρανού είχε μισοξεθωριάσει και τ' αστέρια πέθαιναν ένα ένα σ' εκείνο τον ωχρό θόλο, λες και η λάμψη με την οποία έλουζαν ολονυχτίς τη σιωπηλή γη είχε εξαντλήσει τις αέναες πηγές της λαμπρότητάς τους». Ο Πόε είχε δίκιο, η πρόζα της πράγματι χρειαζόταν ζουρλομανδύα. Πριν καλά καλά τελειώσει η πρώτη φράση, η φλυαρία της εξελίσσεται σε ανοησία. Αν οι πηγές της λαμπρότητας είναι αέναες, πώς γίνεται να εξαντληθούν;

Αντίθετα, το «Μετζενγκερστάιν» αρχίζει με μια σύντομη, αλλά

κομπή διακήρυξη: «Η φρίκη και ο θάνατος ανέκαθεν όργωναν τους αιώνες». Αυτή η αξιομνημόνευτη εισαγωγική φράση υπογραμμίζει την αναμφισβήτητη ύπαρξη του κακού. Το ζεύγος των λέξεων που αποτελούν το υποκείμενο της πρότασης προοιωνίζεται την τρομακτική αφήγηση που θα ακολουθήσει. Η προσωποποίηση δανείζει ανθρώπινες ιδιότητες στη φρίκη και στον θάνατο, ενώ ταυτόχρονα τους καθιστά κάτι άλλο, πέρα από τον άνθρωπο: τερατώδεις, αθάνατες οντότητες που λυμαίνονται και θα λυμαίνονται για πάντα τον πλανήτη. Έτσι, ο Πόε χειρίζεται το αέναο με λεπτότητα, χωρίς να χρησιμοποιεί τη λέξη «αέναο». Ενώ η φράση της Μπέικον «αέναες πηγές της λαμπρότητας» ενσωματώνει ένα στερεότυπο για να περιγράψει το παντοτινό καλό, η πρόταση του Πόε δίνει έμφαση στην πανταχού παρουσία του κακού. Η Μπέικον παρουσιάζει την αιωνιότητα ως εκδήλωση της μεγαλοθυμίας του Θεού· ο Πόε αποτυπώνει την επαφή του ανθρώπου με την αιωνιότητα σαν μια συνάντηση κυριαρχούμενη από τον φόβο.¹⁰

Οι κριτές προφανώς δεν έμειναν στις αρχικές προτάσεις· διάβασαν και παρακάτω για να αποφασίσουν ποιος θα αποσπούσε το βραβείο. Το θέμα της Μπέικον ενδέχεται να έπαιξε βαρύνοντα ρόλο στην απόφασή τους. Ρομαντική ιστορία που εκτυλίσσεται στο παρελθόν, το «Αγάπης μάρτυς» ανήκει στο είδος της ιστορικής μυθιστορίας, στη μορφή μυθοπλασίας που εκτιμούσαν περισσότερο οι αμερικανοί αναγνώστες εκείνης της εποχής, όπως δείχνει η αδιάλειπτη δημοτικότητα του σερ Γουόλτερ Σκοτ και του Τζέιμς Φένιμορ Κούπερ. Η υπόθεση του αφηγήματος της Μπέικον μοιάζει αρκετά με του *Τελευταίου των Μοϊκανών*. Οι σοβινιστές κριτικοί θεωρούσαν ότι καθήκον των αμερικανών συγγραφέων ήταν να εμπνέονται από αμερικανικά θέματα. Αναγγέλλοντας έναν διαγωνισμό μυθοπλασίας το 1832, ο εκδότης του *Cincinnati Mirror* πρότεινε στους συμμετέχοντες να επιλέ-

ξουν ως τόπο όπου θα εκτυλίσσονταν οι ιστορίες τους την Κοιλάδα του Οχάιο ή, τουλάχιστον, να συνδέσουν τα αφηγήματά τους με την τοπική ιστορία.¹¹ Οι λογοτεχνικοί διαγωνισμοί θα μπορούσαν να δώσουν νέα πνοή τόσο στο ύφος όσο και στη θεματολογία, οι εκδότες όμως ενθάρρυναν τους συγγραφείς να γράφουν αυτό που επιθυμούσαν περισσότερο οι αναγνώστες: ιστορικές μυθιστορίες.

Το γοτθικό μυθιστόρημα γεννήθηκε στον Παλαιό Κόσμο, και στην Αμερική κυκλοφορούσε και διαβαζόταν από τα τέλη του 18ου αιώνα· οι αμερικανοί αναγνώστες του 19ου αιώνα, ωστόσο, δεν το είχαν σε μεγάλη υπόληψη, σε αντίθεση με το ιστορικό, γιατί θεωρούσαν ότι καταγόταν από τη γερμανική λογοτεχνία. Οι επικρίσεις περί «γοθτικισμού» και «γερμανισμού» θα συνοδεύουν τον Πόε σε όλη του τη σταδιοδρομία. Σε μια μεταγενέστερη ανατύπωση του «Μετζενγκερστάιν» πρόσθεσε τον υπότιτλο «Μια ιστορία κατ' απομίμηση των γερμανικών» για να προλάβει περαιτέρω επικρίσεις, παρουσιάζοντάς την ως φόρο τιμής σε μια ξένη λογοτεχνική παράδοση. Το «Μετζενγκερστάιν» είναι ένα γοτθικό πείραμα, ένα αφήγημα που υμνεί το γοτθικό είδος και εξελίσσει τις δυνατότητές του.

Η ιδέα ότι οι αμερικανοί συγγραφείς έχουν καθήκον να χρησιμοποιούν αμερικανικά θέματα και να τοποθετούν τη δράση σε αμερικανικά τοπία ήταν παρωχημένη, σύμφωνα με τον Πόε. Το μόνο πραγματικό τους καθήκον ήταν να γράφουν καλά· έπρεπε να αισθάνονται ελεύθεροι να χρησιμοποιούν όποιο θέμα ή πλαίσιο επιθυμούσαν. Ενώ ο Πόε διάλεξε ένα γοτθικό περιβάλλον για το «Μετζενγκερστάιν» –τα κάστρα της Ανατολικής Ευρώπης–, πειραματίστηκε ποικιλοτρόπως, αντιπαραθέτοντας αφηγηματικές στρατηγικές, χρησιμοποιώντας πολλαπλή εστίαση και καινοτόμα εικονοποιία. Το «Μετζενγκερστάιν» ήταν ηθελημένα δύσκολο. Ο φυσιοδίφης Θίοντορ Μπέστερμαν το χαρακτήρισε «κυκεώνα μέσα στον οποίο είναι αδύνατον να

εντοπίσει κανείς συγκεκριμένο μήνυμα». ¹² Τα τολμηρά πειράματα του Πόε μαρτυρούν πόση εμπιστοσύνη είχε στον εαυτό του. Μια λιγότερο συντηρητική κριτική επιτροπή θα τον είχε μάλλον αναγορεύσει νικητή του διαγωνισμού.

Στην «Επιστολή στον κ...», γραμμένη τον ίδιο χρόνο με το «Μετζενγκερστάιν», ο Πόε έδινε ένα γενικό περίγραμμα της πρωτοπόρας ποιητικής του θεωρίας. «Ένα ποίημα, κατά τη γνώμη μου, διαφέρει από ένα επιστημονικό έργο επειδή αποσκοπεί *άμεσα* στην απόλαυση και όχι στην αλήθεια» έγραφε. ¹³ Όταν ο Πόε άλλαξε κατεύθυνση μεταβαίνοντας από την ποίηση στη διηγηματογραφία, εφάρμοσε τις ποιητικές του αρχές στη μυθοπλασία. Πέρα από τη μεγιστοποίηση της απολαυσιακής διάστασης της λογοτεχνίας και την ελαχιστοποίηση του διδακτικού της σκοπού, επιζητούσε να προσδώσει σε κάθε έργο «ενότητα εντυπώσεων». Το «Μετζενγκερστάιν» ενσαρκώνει μια τέτοια ενότητα. ¹⁴ Ποτέ κανείς δεν είχε προσεγγίσει τη μυθοπλασία με το υψηλό καλλιτεχνικό αισθητήριο του Πόε. Ποτέ κανείς δεν είχε υποστηρίξει ότι ένα αφήγημα δεν χρειάζεται να έχει άλλο σκοπό πέραν της απόλαυσης. Εγκαταλείποντας τον κανόνα που συνδύαζε απόλαυση και διδαχή, δημιούργησε μια νέα αισθητική και άνοιξε τον δρόμο στη σύγχρονη μυθοπλασία.

Το «Μετζενγκερστάιν» είναι επίσης τολμηρό στις λεπτομέρειές του. Για παράδειγμα, το μυστηριώδες γραϊδίο που θυμίζει μάγισσα αποτελεί δάνειο από το γοτθικό μυθιστόρημα, όμως ο Πόε έδωσε σ' αυτό το παραδοσιακό θέμα νέα ζωή. Αφού πρώτα συστήνει τους Μπερλιφίτζινγκ και τους Μετζενγκερστάιν –δυο εχθρικές μεταξύ τους συγγενικές οικογένειες–, ο αφηγητής παρουσιάζει τις διαφορές τους: «Ένα γραϊδίο με εξαθλιωμένο και δυσσώιωνο παρουσιαστικό είχε παρατηρήσει ότι πιο πιθανό είναι να αναμειχθεί η φωτιά με το νερό παρά ένας Μπερλιφίτζινγκ να σφίξει το χέρι ενός Μετζενγκερστά-

ιν».¹⁵ Αυτές οι λέξεις ενισχύουν τη νεωτερικότητα του αφηγήματος. Πριν καλά καλά αρχίσει η ιστορία, προτού ο αφηγητής παγιώσει πλήρως την αυθεντία του, αποσύρεται προσωρινά για να δώσει φωνή σε μια μοχθηρή γυναίκα.

Η εικόνα της γριάς συμβάλλει επίσης στην παραστατική πολυπλοκότητα του αφηγήματος, έτσι καθώς δημιουργεί την εντύπωση ενός κινηματογραφικού ένθετου πλάνου. Η εικονοποιία του Πόε συχνά προεξαγγέλλει μια οπτική αισθητική που δεν επρόκειτο να αναδυθεί πριν από την εφεύρεση του κινηματογράφου. Όπως προείπαμε, η γραφή του επηρέασε βαθιά την εξέλιξη του σινεμά. Τα σύντομα αφηγήματά του έδωσαν στους πρωτοπόρους σκηνοθέτες ένα σπουδαίο κατασκευαστικό πρότυπο. Ένα από τα πρώτα εγχειρίδια συγγραφής σεναρίου συστήνει την ανάγνωση της «Πτώσης του Οίκου των Άσερ» ως βοηθήματος που επιτρέπει να γίνει αντιληπτός ο συνδυασμός σκηνικού και δράσης σε ένα ενιαίο σύνολο.¹⁶ Ο Αϊζενστάιν έλεγε ότι «Η σφίγγα», στην οποία ο Πόε αντιπαραβάλλει ένα κοντινό έντομο με ένα μακρινό τοπίο ώστε να το κάνει να μοιάζει με απόμακρο τέρας, επηρέασε τα μέγιστα τον τρόπο με τον οποίο διαχειριζόταν το πρώτο πλάνο στις ταινίες του.¹⁷

Το «Μετζενγκερστάιν» αφηγείται την αντιζηλία μεταξύ των τελευταίων επιζώντων μελών των δύο οικογενειών, του Βίλχελμ, κόμη Μπερλιφίτζινγκ, και του Φρέντρικ, βαρόνου Μετζενγκερστάιν. Ο Μπερλιφίτζινγκ, ένας στοργικός γέροντας, περνάει όλο του τον χρόνο με τα άλογά του. Ο νεαρός Μετζενγκερστάιν ζει έκλυτο βίο, ενδίδοντας στα πάθη και στην έμφυτη σκληρότητά του. Μια νύχτα, με πρωτοβουλία του νεαρού βαρόνου, οι στάβλοι του κόμη πιάνουν φωτιά. Ο Μπερλιφίτζινγκ βρίσκει βίαιο θάνατο στην πυρκαγιά, αλλά μέσα από τις φλόγες αναδύεται ένα δαιμονικό άλογο – η ψυχή του μετενσαρκωμένη σε ιππική μορφή.

Μια γοητευτική βιογραφία του μεγάλου αμερικανού ποιητή, πεζογράφου και κριτικού Έντγκαρ Άλαν Πόε, που ρίχνει φως τόσο στους βασικούς σταθμούς της ζωής του και στα σημαντικότερα έργα του όσο και στην καθοριστική επιρροή που άσκησε στις επόμενες γενιές δημιουργών από όλους τους χώρους της τέχνης και σε όλο τον κόσμο.

Παράλληλα, ο συγγραφέας του βιβλίου σκιαγραφεί τον εκρηκτικό χαρακτήρα του Πόε και αναφέρεται σε σημαντικά γεγονότα της ταραχώδους ζωής του, δίνοντάς μας έτσι μια ολοκληρωμένη εικόνα του δημιουργού που έθεσε τις βάσεις της σύγχρονης λογοτεχνίας.

Το βιβλίο συμπληρώνεται με εξαντλητική βιβλιογραφία έργων γραμμένων από και για τον Πόε.